

Handbuch der Balneologie, medicinische Klimatologie und Balneographie. Herausgegeben im Auftrage der Zentralstelle für Balneologie von Ministerialdirector Prof. Dr. DIETRICH und Prof. Dr. KAMINER. Band V. Leipzig, 1926. GEORG THIEME. Prijs: 36 mark, geb. 39 mark.

Van het groote handboek, waarvan de titel hierboven is vermeld, zijn reeds eerder vier kloeke deelen verschenen. Nu ligt het vijfde deel voor mij. Hiermede achten de uitgevers hun taak vervuld, daar het hun om velerlei redenen thans niet raadzaam voorkomt, nog een zesde deel, bevattende de balneographie aan hun werk toe te voegen. De balneographie, d.w.z. de objectieve wetenschappelijke beschrijving van alle badplaatsen en herstellingsoorden, blijft voorloopig achterwege en zal, naar wij hopen, later in een afzonderlijk werk verschijnen. Tot zoo lang zal men zich dus van de bestaande werken op dit gebied moeten bedienen.

De opzet van het werk is van den beginne af flink en royaal geweest. Onder de talrijke medewerkers treft men vele namen aan, die klinken als een klok. Ik noem slechts BERNHARDT, BOAS, DORNO, GLAX, GOCHT, GOLDSCHIEDER, HEUBNER, LOEWY, MÜLLER, VON NOORDEN, ZUNTZ. De beide uitgevers zelf hebben zich ook een deel van het werk toebedeeld.

In dit laatste deel behandelen GOCHT en DEBRUNNER de bijzondere balneo- en klimatotherapie der gewrichten en spieren, GLAZER de ziekten der endokrine klieren en het vegetatieve zenuwstelsel, GOLDSCHIEDER de zenuwziekten, M. LOEWY de zielsziekten, WERNER SCHULTZ de bloedziekten. De ziekten der hoogere luchtwegen zijn door A. PEYSER behandeld, de longziekten door KAMINER. GROEDEL in Nauheim nam de hartziekten voor zijn rekening, P. F. RICHTER de stofwisselingsziekten. BOAS vond zich niet te goed om de maag- en darmziekten, PAUL MAYER om de ziekten van lever en galblaas te behandelen. C. A. HOFFMANN behandelt de balneo- en klimatotherapie van huidziekten en syphilis, C. POSNER de ziekten, die op zijn gebied vallen, KOBLANCK de gynaekologie. De oorziekten neemt BRÜHL, de oogziekten FEHR voor zijn rekening. HEUBNER behandelt het dankbare gebied der kinderziekten en HUPPENBAUER de tropische ziekten. Ten slotte is er een leerzaam hoofdstuk over Kurorthygiene van DIETRICH zelf.

De voorrede voor dit laatste deel en tevens het „na”-woord van het gansche werk eindigt met deze woorden van de uitgevers:

„Het zal blijken, dat de scherpe kritiek, die sommige schrijvers „op oude opvattingen hebben uitgeoefend, de balneologie niet tot „nadeel, doch tot groot voordeel zal strekken. En zoo de wetenschap, „wel veel, doch niet alles heeft verklaard, wat de ervaring leert, „dan moeten wij het woord van GOETHE in herinnering brengen, „,dass die Natur jederzeit Recht hat, und das am gründlichsten, „,wo wir sie am wenigsten begreifen””.

En dit woord zij velen ter overdenking gegeven.

C. M. MOL.